ISSN 2309-1797 (print) ISSN 2415-3397 (online)

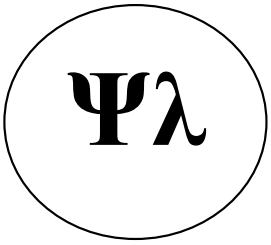

PSYCHOLINGUISTICS

Психолінгвістика. Психолингвистика

Volume 28, Issue 2, 2020

УДК 81’23
П 86

Psycholinguistics (2020). Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University. 28 (2). 224 p.

The Collection of Research Papers of Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University was submitted in the category A journals among scientific qualified Ukrainian publications in the sphere of ***Psychology*** and ***Philology***
(Minute № 612 from May 5th 2019)

Collection is included to international peer-reviewed open access journals and indexed in
Web of Science Core Collection (ESCI) and SCOPUS

EDITORIAL BOARD:
LARYSA O. KALMYKOVA, DSc. in Psychology, Professor *(Editor-in-Chief)*
MARYNA I. NAVALNA, DSc. in Philology, Professor *(Managing Editor)*
NATALIIA V. KHARCHENKO, DSc. in Psychology, Assistant Professor *(Executive Assistant)*

***Responsible editors*:**
Kyuchukov H., DSc. in. Pedagogy, Professor (Poland), **Volzhentseva I.,** DSc. in Psychology, Professor, **Mizin K.,** DSc. in Philology, Professor, **Lyla M.,** Ph.D. in Psychology, Assistant Professor, **Letiucha L.,** Ph.D. in Philology, Assistant Professor, **Skliarenko O.,** Ph.D. in Philology, Assistant Professor, **Kyrychenko T.,** Ph.D. in Psychology, Assistant Professor, **Kalmykov H.,** DSc. in Psychology, Assistant Professor, **Mysan I.,** Ph.D. in Pedagogy, Assistant Professor

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD:
Adam Bartoszek, Ph.D. in Sociology, Professor (Poland).
Aleksandr F. Bondarenko, DSc. in Psychology, Professor, Academician of NAES of Ukraine (Ukraine).
Olena Ig. Goroshko, DSc. in Philology, DSc. in Sociology, Professor (Ukraine).
Dwivedi Ratnech, Ph.D. in Philology (India).
Jill G. de Villiers, Ph.D. in Psychology, Professor (USA).
Nadja N. Ruhl, Ph.D. in language and literary studies (Italy).
Larysa V. Zasiekina, DSc. in Psychology, Professor (Ukraine).
Oleksandr Kapranov, Ph.D. in in Language, Assistant Professor (Norway).
Larysa F. Kompantseva, DSc. in Philology, Professor (Ukraine).
Nataliya O. Mykhalchuk, DSc. in Psychology, Professor (Ukraine).
New William, DSc. in Psychology, Professor (USA).
Natalya V. Ringblom, Ph.D. in Language (Sweden).
Valentina A. Romenkova, DSc. in Psychology, Professor (Latvia).
Olena O. Selivanova, DSc. in Philology, Professor (Ukraine).
Bogdan Trocha, DSc. in Philology, Professor (Poland).
Alexander M. Kholod., DSc. in Philology, Professor (Ukraine).
Vitalii A. Shymko, DSc. in Psychology, Professor (Ukraine).

Recommended by a Scientific Counsil of Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University (Transaction № 4 from November 24th 2020).

Official website: psycholing-journal.com

© Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University, 2020

УДК 81’23
П 86

Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолингвистика: зб. наук. праць. Переяслав: ФОП Домбровська Я.М. 2020. Вип. 28 (2). 224 с.

Збірник наукових праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» внесено до **категорії «А» Переліку наукових фахових видань України** із ***психологічних наук*** **та** ***філологічних наук***
(протокол № 612 від 07.05.2019 р.)

Збірник включено до міжнародних наукометричних баз
Web of Science Core Collection (ESCI) та SCOPUS

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
КАЛМИКОВА Л.О., д. психол.н., проф. *(головний редактор)*
НАВАЛЬНА М.І., д. філол. н., проф. *(заступник головного редактора)*
ХАРЧЕНКО Н.В., д. психол.н., доц. *(відповідальний секретар)*

***Відповідальні редактори*:**
Кючуков Х.С., д. пед. н., проф. (Польща), **Волженцева І.В.,** д. психол. н., проф.,
Мізін К.І., д. філол. н., проф., **Лила М.В.,** к. психол. н., доц., **Летюча Л.П.,** к. філол. н., доц.,
Скляренко О.Б., к. філол. н., доц., **Кириченко Т.В.,** к. психол. н., доц.,
Калмиков Г.В., д. психол. н., доц., **Мисан І.В.,** к. пед. н., доц.

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-РЕДАКЦІЙНА РАДА:
Бартошек Адам, доктор соціологічних наук (Ph.D.), професор (Польща).
Бондаренко О.Ф., доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України (Україна).
Горошко О.І., доктор філологічних наук, доктор соціальних комунікацій, професор (Україна).
Двіведі Ратнеш, доктор філософії (Ph.D.) (Індія).
де Віллерс Джилл, доктор філософії в галузі психології (Ph.D.), професор (США).
Руль Н., доктор філософії в галузі лінгвістики та літературознавства (Ph.D.) (Італія).
Засскіна Л.В., доктор психологічних наук, професор (Україна).
Капранов О., доктор філософії в галузі лінгвістики (Ph.D.), доцент (Норвегія).
Компанцева Л.Ф., доктор філологічних наук, професор (Україна).
Михальчук Н.О., доктор психологічних наук, професор (Україна).
Нью-Джордж Вільям, доктор психологічних наук, професор (США).
Рінгблом Н., доктор філософії в галузі лінгвістики (Ph.D.) (Швеція).
Роменкова В.А., доктор психологічних наук, професор (Латвія).
Селіванова О.О., доктор філологічних наук, професор (Україна).
Троха Богдан, доктор філологічних наук, професор (Польща).
Холод О.М., доктор філологічних наук, професор (Україна).
Шимко В.А., доктор психологічних наук, професор (Україна).

Рекомендовано Вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (протокол № 4 від 24 листопада 2020 р.).

© ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2020

Офіційний веб-сайт: psycholing-journal.com

УДК 81’23
П 86

Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолингвистика: сб. науч. трудов. Переяслав: ФОП Домбровская Я.М. 2020. Вып. 28 (2). 224 с.

Сборник научных трудов ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды» включен в **категорию «А»**
Перечня научных фаховых изданий Украины по ***психологическим наукам***
и ***филологическим наукам*** (протокол № 612 от 07.05.2019 г.)

Сборник включен в международные наукометрические базы
Web of Science Core Collection (ESCI) и SCOPUS

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:
КАЛМЫКОВА Л.А., д. психол. н., проф. *(главный редактор)*
НАВАЛЬНАЯ М.И., д. филол. н., проф. *(заместитель главного редактора)*
ХАРЧЕНКО Н.В., д. психол. н., доц. *(ответственный секретарь)*

***Ответственные редактора*:**
Кючуков Х.С., д. пед. н., проф. (Польша), **Волженцева И.В.,** д. психол. н., проф.,
Мизин К.И. д. филол. н., проф., **Лила М.В.,** к. психол. н., доц., **Летючая Л.П.,** к. филол. н., доц.,
Скляренко А.Б., к. филол. н., доц., **Кириченко Т.В.**, к. психол. н., доц.,
Калмыков Г.В., д. психол. н., доц., **Мысан И.В.**, к. пед. н., доц.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:
Бартошек Адам, доктор социологических наук (Ph.D.), профессор (Польша).
Бондаренко А.Ф., доктор психологических наук, профессор, академик НАПН Украины (Украина).
Горошко Е.И., доктор филологических наук, доктор социальных коммуникаций, профессор (Украина).
Двиведи Ратнеш, доктор философии (Ph.D.) (Индия).
де Виллерс Джилл, доктор философии в области психологии (Ph.D. in Psychology), профессор (США).
Руль Н., доктор философии в области лингвистики и литературоведения (Ph.D.) (Италия).
Засекина Л.В., доктор психологических наук, профессор (Украина).
Капранов А., доктор философии в области лингвистики (Ph.D.), доцент (Норвегия).
Компанцева Л.Ф., доктор филологических наук, профессор (Украина).
Михальчук Н.А., доктор психологических наук, профессор (Украина).
Нью-Джордж Вильям, доктор психологических наук, профессор (США).
Рингблом Н., доктор философии в области лингвистики (Ph.D.) (Швеция).
Роменкова В.А., доктор психологических наук, профессор (Латвия).
Селиванова Е.А., доктор филологических наук, профессор (Украина).
Троха Богдан, доктор филологических наук, профессор (Польша).
Холод А.М., доктор филологических наук, профессор (Украина).
Шимко В.А., доктор психологических наук, профессор (Украина).

Рекомендован Ученым советом ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды» (протокол № 4 от 24 ноября 2020 г.).

© ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», 2020

Официальный веб-сайт: psycholing-journal.com

CONTENT

Demenchuk Oleh. Towards a Typology of Lexical Semantic Derivation Models: Linguistic and Psycholinguistic Aspects 8

Ivashkevych Ernest, Perishko Iryna, Kotsur Sabina & Chernyshova Svitlana. Psycholinguistic Content of Complements in English and Ukrainian 24

Isaieva Natalia, Akimova Alina & Akimova Anastasiya. Categorization of Personality Traumatic Experience in Chinese Women's Diary Narrative: The Frame-Scenario Model *(in Ukrainian)* 56

Kotsur Vitalii, Vilchynska Iryna & Kotsur Lesya. Actualization of Socio-Political Vocabulary in Everyday Discourse of the Subjects of Communication *(in Ukrainian)* 82

Levko Oleksandr. Precedent Units as a Means of Manipulation in Ukrainian Religious Media Discourse: Psycholinguistic Approach *(in Ukrainian)* 99

Pavlenko Yuliia & Kunytska Iryna. Self-writing as a Narrative Model *(in Ukrainian)* 128

Rebrii Oleksandr & Tashchenko Ganna. Translation Strategies for Phonographic Deviations: A Psycholinguistic Approach 148

Chernovaty Leonid & Kovalchuk Natalia. Translation Process Strategies: Psycholinguistic Aspects 164

Shynkaruk Vasyl & Kharchenko Svitlana. Communicative-Functional Potential of Incentive Modality in Psycholinguistic Dimension 183

Shlyakhova Svetlana & Klyuev Nikita. Social Media in English and Russian Language Consciousness. Article 2. Corpus linguistics and modeling experience *(in Russian)* 204

ЗМІСТ

Деменчук Олег. Типологія моделей семантичної деривації лексики: лінгвістичний та психолінгвістичний аспекти *(англ. мовою)* 8

Івашкевич Ернест, Перішко Ірина, Коцур Сабіна & Чернишова Світлана. Психолінгвістичний контент компліментарних висловлювань в англійській та українській мовах *(англ. мовою)* 24

Ісаєва Наталя, Акімова Аліна & Акімова Анастасія. Категоризація травматичного досвіду особистості в китайському жіночому щоденниковому наративі: фреймово-сценарна модель 56

Коцур Віталій, Вільчинська Ірина & Коцур Леся. Актуалізація суспільно-політичної лексики в побутовому дискурсі суб'єктів комунікації 82

Левко Олександр. Прецедентні одиниці як засоби маніпуляції в українському релігійному медіадискурсі: психолінгвістичний вимір 99

Павленко Юлія & Куницька Ірина. Письмо про себе як наративна модель 128

Ребрій Олександр & Тащенко Ганна. Перекладацькі стратегії для фонографічних девіацій: психолінгвістичний підхід *(англ. мовою)* 148

Черноватий Леонід & Ковальчук Наталя. Стратегії в процесі письмового перекладу: психолінгвістичний аспект *(англ. мовою)* 164

Шинкарук Василь & Харченко Світлана. Комунікативно-функційний потенціал спонукальної модальності в психолінгвістичній проєкції *(англ. мовою)* 183

Шляхова Світлана & Клюєв Микита. Соціальні медіа в англійській і російській мовній свідомості. Стаття 2. Корпусна лінгвістика та досвід моделювання *(рос. мовою)* 204

СОДЕРЖАНИЕ

Деменчук Олег. Типология моделей семантической деривации лексики: лингвистический и психолингвистический аспекты *(на англ. языке)* 8

Ивашкевич Эрнест, Перишко Ирина, Коцур Сабина & Чернишова Светлана. Психолингвистический контент комплиментарных высказываний в английском и украинском языках *(на англ. языке)* 24

Исаева Наталья, Акимова Алина & Акимова Анастасия. Категоризация травматического опыта личности в китайском женском дневниковом нарративе: фрейм-сценарная модель *(на укр. языке)* 56

Коцур Виталий, Вильчинская Ирина & Коцур Леся. Актуализация общественно-политической лексики в бытовом дискурсе субъектов коммуникации *(на укр. языке)* 82

Левко Александр. Прецедентные единицы как средства манипуляции в украинском религиозном медиадискурсе: психолингвистическое измерение *(на укр. языке)* 99

Павленко Юлия & Куницкая Ирина. Письмо о себе как нарративная модель *(на укр. языке)* 128

Ребрий Александр & Тащенко Анна. Переводческие стратегии для фонографических девиаций: психолингвистический подход *(на англ. языке)* 148

Черноватый Леонид & Ковальчук Наталья. Стратегии в процессе письменного перевода: психолингвистический аспект *(на англ. языке)* 164

Шинкарук Василий & Харченко Светлана. Коммуникативно-функциональный потенциал побудительной модальности в психолингвистическом аспекте *(на англ. языке)* 183

Шляхова Светлана & Клюев Никита. Социальные медиа в английском и русском языковом сознании. Статья 2. Корпусная лингвистика и опыт моделирования 204

doi: 10.31470/2309-1797-2020-28-2-56-81 УДК 811.581:82'94–055.2

Categorization of Personality Traumatic Experience in Chinese Women's Diary Narrative: The Frame-Scenario Model*

Категоризація травматичного досвіду особистості в китайському жіночому щоденниковому наративі: фреймово-сценарна модель**

Natalia Isaieva[1]
DSc. in Philology,
Associate Professor

Наталя Ісаєва[1]
доктор філологічних наук,
доцент

E-mail: inattalia@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-8458-4650

Alina Akimova[2]
Ph.D. in Philology,
Assistant Professor

Аліна Акімова[2]
кандидат філологічних наук,
доцент

E-mail: a_alina09@ukr.net
https://orcid.org/0000-0001-7546-2902
ResearcherID: C-5824-2017

Anastasiya Akimova[1]
Student

Анастасія Акімова[1]
Студентка

E-mail: nastia.a@ukr.net
https://orcid.org/0000-0002-3484-7205

[1]*Taras Shevchenko National University of Kyiv*
✉ 14, T. Shevchenko Boul., Kyiv, Ukraine, 01601

[1]*Київський національний університет імені Тараса Шевченка*
✉ бульвар Т. Шевченка, 14, Київ, Україна, 01601

* This study is done within the framework of the State project (Registration number 0119U100492).

** Дослідження виконане в рамках НДР МАУП (реєстраційний номер 0119U100492).

[2]Interregional Academy
of Personnel Management
✉ 2, Frometivska Str., Kyiv,
Ukraine, 203039

[2]Міжрегіональна Академія
управління персоналом
✉ вул. Фрометівська, 2, Київ,
Україна, 203039

Original manuscript received November 10, 2019
Revised manuscript accepted September 15, 2020

ABSTRACT

The objective *of the article is to provide a comprehensive research of the peculiarities of female traumatic experience in terms of frame categorization in Chinese diary narrative.*

Materials & Methods. *The main method in our research is frame modeling, developed by Ya.V. Bistrov. We also use other linguistic methods (cognitive and structural-semantic analysis) and general scientific methods (analysis, synthesis, description and classification of linguistic facts, etc.). Literary diaries of famous Chinese women writers Ding Lin («Miss Sophie's Diary», «The Diary of a Suicider») and Lu Yin («Lishi's Diary», «The Diary of a Mistress») served as material for research.*

Results. *The paper deals with the essential characteristics of the frame-scenario as a psycho-cognitive data-structure that reveals the essence, principles and ways of verbalizing subjective experience of the individual in the relevant narrative. The study found that the universal structure of categorization of female traumatic experience (as a special psychological phenomenon) in the Chinese diary narrative is the frame-scenario WOMEN'S LIFE WRITING. It includes 7 top levels nodes: MOTIVATION, PLAYERS, METHODS, TRAUMATIC EXPERIENCE (PHYSICAL, EMOTIONAL, GENDER) and MEMORY that are specified by the information of 22 lower level terminals. These terminals filled with text data testify to the emotional-reflexive basis of the authors' perception of their experience as traumatic. This fact is confirmed by the semantic roles of narrators (most often – Patient and Experiencer), narrative methods (reflections, descriptions, rhetorical questions) and actualized types of memory (cultural-symbolic, figurative-iconic, emotional).*

Conclusions. *The frame approach to the study of the peculiarities of the categorization of subjective experience in the women's diary narrative makes possible: (1) to identify the mechanisms of the authors' awareness of their own experience, (2) identification of life events (objective actions and internal states) significant for writers, (3) clarification of motives, principles and means of categorization of these events.*

Key words: *Chinese, traumatic experience, women's diary narrative, frame-scenario, self-reflection.*

© *Isaieva Natalia, Akimova Alina & Akimova Anastasiya*

Вступ

Багатоаспектна проблема вивчення автонаративних текстів як результату осмислення, структурування і моделювання індивідуального досвіду особистості є актуальною в межах сучасних завдань психології, психолінгвістики, наративної психології та літературознавства. Психолінгвістичний феномен автобіографічного наративу розкриває характер взаємодії людини з її досвідом. За теорією Ф. Джеймсона, осягнення людиною реальності як такої (Real itself) відбувається виключно шляхом її наративізації (Jameson, 1981: 35), тобто власний життєвий досвід особистість може усвідомити лише через оповідальну функцію. Розвиваючи цю думку, український психолінгвіст С.Ю. Гуцол відзначає важливість структурувальної та посередницької функцій наративу в процесі моделювання авторського «Я». Остання, зокрема, виявляє подвійну природу наративів – загальнонаціональну й особистісну, тобто автобіографічні розповіді «конструюються на підставі інтеріоризованих культурних взірців» (Гуцол, 2007: 41). Інакше кажучи, індивідуально-авторський досвід відтворюється в наративі з використанням відомих мовно-літературних форм – жанрових, сюжетних, риторичних тощо. Втім, науковці застерігають від існування цілком готових форм автобіографій з відповідним набором наративних стратегій (Титаренко, 2011: 267). Позаяк структурним особливостям автонаративних текстів наразі приділяється неабияка увага (Бальбуров, 2002; Бистров, 2014; Брокмейер & Харре, 2000; Сапогова, 2004; Титаренко, 2011 та ін.).

Щоденник є особливим автобіографічним жанром, який вирізняється сповідальністю, щирістю, емотивністю наратора. Він є важливим джерелом інформації про особистість автора, котрий вибудовує власну історію (чи квазіісторію, якщо йдеться про літературний щоденник) у контексті свого часу, традицій, досвіду, культурних переваг тощо (Сапогова, 2004: 227). Тому щоденники є предметом наукових досліджень як в галузі літературознавства (Гундорова, 2002; Сирко, 2015; Танчин, 2005; Carter, 2020; Lejeune & Bogaert, 2020; Moffat, 1975 та ін.), так і в галузі психології та психолінгвістики (Гуцол, 2007; Сапогова, 2014; Титаренко, 2011 та ін.).

 © *Ісаєва Наталя, Акімова Аліна & Акімова Анастасія*

Загальний огляд зазначених теоретичних праць дає підстави стверджувати, що щоденниковий наратив (ЩН) є особливою технікою життєконструювання особистості наратора/персонажа художнього тексту (Титаренко, 2011: 260). Кожен діарист обирає принагідну форму осмислення і спосіб концептуалізації власного досвіду через ідентифікацію та оцінювання значущих життєвих подій. Тобто, саме події, в сукупності їхніх трансформацій, є способом та інструментом категоризації суб'єктивного досвіду. За слушним зауваженням Є. Сапогової, під подією слід розуміти не лише

> *«зовнішню об'єктивну пригоду або дії суб'єкта, але і внутрішні переживання», які по суті є «якісними фіксаціями стану змін самого суб'єкта, що мають для нього екзистенційний сенс»* (Сапогова, 2004: 229).

Тому суб'єкт, репрезентуючи себе в щоденниковому наративі, постає як індивідуальність і водночас – як узагальнений психологічний образ з відповідним ставлення до буття. Така подвійність, на наш погляд, найчіткіше виявляється в літературному щоденнику, якому властиві ігрові стратегії. Тут важко не погодитись із К. Танчин, котра стверджує, що діарист в такому разі має можливість репрезентувати власне інтимне «Я» і водночас – приховати його за довільно обраною маскою чи роллю (Танчин, 2005: 18). Саме такий спосіб самовираження простежується у літературних щоденниках відомих китайських письменниць першої пол. XX ст. Дін Лін («Щоденник Софії», «Щоденник самогубці») та Лу Їнь («Щоденник Ліши», «Щоденник закоханої»), які й стали матеріалом нашого дослідження.

Жіночий ЩН детально вивчався в межах феміністичної критики та психоаналізу. Дослідники тісно пов'язували особливості щоденникового письма з «афективним» досвідом жінки та її психосексуальним розвитком. Майже хрестоматійним стало визначення М.Дж. Моффат у передмові до збірки «Revelations: Diaries of Women» (1975), де вона подає характеристики щоденника як аналогію жіночого життя:

> *«емоційний, фрагментарний, уривчастий, невибагливий…, приватний, обмежений, щоденний, тривіальний, безформний, зосереджений на собі…»* (Moffat, 1975: 5).

Такий погляд нині небезпідставно піддається критиці, як «стереотипне розуміння суті жіночого», що ґрунтується

> *«на метафоричному зв'язку між приватним текстом і жінкою, котра його пише»* (Carter, 2020: 46).

А втім, психоаналітичні концепції й досі залишаються актуальними в дослідженнях жіночих автобіографічних текстів у різних етнокультурних контекстах. І.А. Жеребкіна, розглядаючи художній експеримент В. Вулф, визначає жіночі автобіографічні тексти як «історії тіла й сексуальності», написані засобами афективного письма (Жеребкина, 2000: 157). Т.І. Гундорова називає щоденники О. Кобилянської

> *«лабораторією жіночої сексуальності», де легалізується «інший» погляд на психічне й фізіологічне життя жінки»* (Гундорова, 2002: 92).

Китайські дослідники також відзначають увагу своїх співвітчизниць-діаристок до розкриття притлумлених жіночих бажань та детального відтворення жіночої психології (金, 2011; 张, 2006), втім акцентують на прагненні письменниць зруйнувати усталені моделі жіночої ідентичності, протистояти ґендерним табу патріархального суспільства засобами жіночого субверсивного письма (金, 2011).

Мета статті – на основі фреймового аналізу комплексно дослідити особливості категоризації травматичного досвіду жінки у китайськомовній щоденниковій нарації. Досягнення мети передбачає реалізацію таких завдань: уточнити значення понять «фрейм»та «сценарій»з погляду психолінгвістики; на основі семантичного розширення ключових слів визначити концептуальну основу фрейму-сценарію ЩН, відтворити його структуру та заповнити пропозиції текстовим матеріалом; обґрунтувати емоційно-рефлексивну природу організації жіночого травматичного досвіду в китайському ЩН.

Методи дослідження

Основним у нашому дослідженні є метод фреймового моделювання, розроблений Я.В. Бистровим (2014) на засадах теоретичних праць (Минский, 1979; Филлмор, 1988; Schank & Abelson, 1975 та ін.). У ході дослідження залучені такі

 © *Ісаєва Наталя, Акімова Аліна & Акімова Анастасія*

психолінгвістичні методи як когнітивний та структурно-семантичний аналіз мовних одиниць, а також загальнонаукові методи – аналіз, синтез, дескрипція та класифікація мовних фактів, структурування текстового матеріалу ЩН.

Результати та дискусії

За слушним спостереженням українського лінгвіста Я.В. Бистрова, фрейм-сценарій є найбільш релевантною когнітивною структурою для системного опису досвіду суб'єкта в біографічному наративі (Бистров, 2014: 36). Актуалізація відповідної схеми уможливлює розкриття принципів, засобів та інструментів категоризації життєвого досвіду у відповідному наративі.

У психолінгвістиці фрейм трактується як структура представлення та збереження знань і водночас – як «психолінгвістична одиниця когнітивного аналізу» (Засєкіна & Засєкін, 2002: 40). М. Мінський конкретизує значення фрейму як «структуру даних для репрезентації стереотипної ситуації» і тексту, що її описує (Минский, 1979: 7). Таким чином, фрейм уподібнюється «скелету або бланку з порожніми клітками» (Жаботинская, 2008: 65) для пропозиційних ситуацій реального/текстуалізованого досвіду, що мають бути заповненими.

Прикметно, що модель фрейму не є застиглою, вона – гнучка й узгоджена із психологічними критеріями пам'яті та психофізіологічним досвідом особистості (Селіванова, 2006: 645). Активізуючись у тексті, фрейм здатен виконувати інтерпретаційну функцію шляхом узгодження змісту цього тексту з моделлю, яка відома поза текстом (Филлмор, 1988: 65). Ця модель може репрезентувати як декларативні знання, так і процедурні, тобто ті, що визначають послідовність дій у певній ситуації. За таких умов фрейм набуває ознак сценарію, який так само передбачає існування змінних термінальних категорій (Дейк & Кинч, 1988: 185).

За визначенням Р. Шенка та Р. Абельсона, на якому ґрунтується наше дослідження,

> *«сценарій – це передбачувана стереотипна послідовність дій, котрі описують добре відому ситуацію»* (Schank, & Abelson, 1975: 151).

Отже, сценарій є операційним типом фрейму, заснованим на принципі каузального зв'язку між діями. Останні трактуються досить широко. М. Мінський, зокрема, пропонує розуміти їх як тематизацію досвіду, тому сценарій представляється низкою сутнісних тематичних структур, які вилучаються із пам'яті за допомогою ключових слів і важливих ідей інтерпретованого тексту (Минский, 1979: 62). За охватністю подій емпіричної/наративної ситуації дослідник виділяє 4 рівня сценарної структури. Найбільш релевантним наративній ситуації щоденника є розповідний рівень, що представляє собою «скелетні форми для типових оповідей» (там само). Він тісно пов'язаний із тематичним рівнем, оскільки уможливлює конструювання нових фреймів-сценаріїв, котрі відтворюють певні види діяльності, умови, ролі, проблеми тощо в межах конкретної теми.

Я.В. Бистров доводить, що універсальною структурою, яка демонструє загальні закономірності організації вербалізованого досвіду у межах біографічного наративу є фрейм-сценарій BIOGRAPHICAL STORYTELLING, що містить два ієрархічно пов'язані рівні. Верхній рівень становлять вузли, інтегровані у сцени подієвої наративної ситуації (ПНС), а нижній рівень – термінальні вузли, що відтворюють конкретизовану контекстом ПНС (Бистров, 2014: 33). Аналіз літературних щоденників китайських письменниць дає підстави припустити, що універсальною структурою вербалізації досвіду в межах щоденникового наративу (ЩН) є подібна модель дворівневого фрейму-сценарію. Специфікою цієї структури виявляється смислове розгортання концептуальних ознак ЩН, отриманих в результаті семантичного аналізу лексем «занотовувати /记录», «події / 事情», «життя /生活». Зважаючи на ґендерне маркування досліджуваних текстів, отримуємо фрейм-сценарій ЖІНОЧЕ ЖИТТЄПИСАННЯ /女性生活写作 (Рис. 1). Зауважимо, що жіночі щоденники в англомовних дослідженнях нерідко визначають саме як Women's Life Writing (Carter, 2020: 39).

Верхній рівень фрейму-сценарію ЖІНОЧЕ ЖИТТЄПИСАННЯ становлять 5 вузлів, інтегрованих у сцени ПНС ЩН: МОТИВАЦІЯ, ДІЙОВІ ОСОБИ, МЕТОДИ, ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД, ПАМ'ЯТЬ. Досить об'ємною і складною є сцена ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД, яка розгортається в окремий тематичний субфрейм із вершинними вузлами ФІЗИЧНИЙ, ЕМОЦІЙНИЙ та ҐЕНДЕРНИЙ.

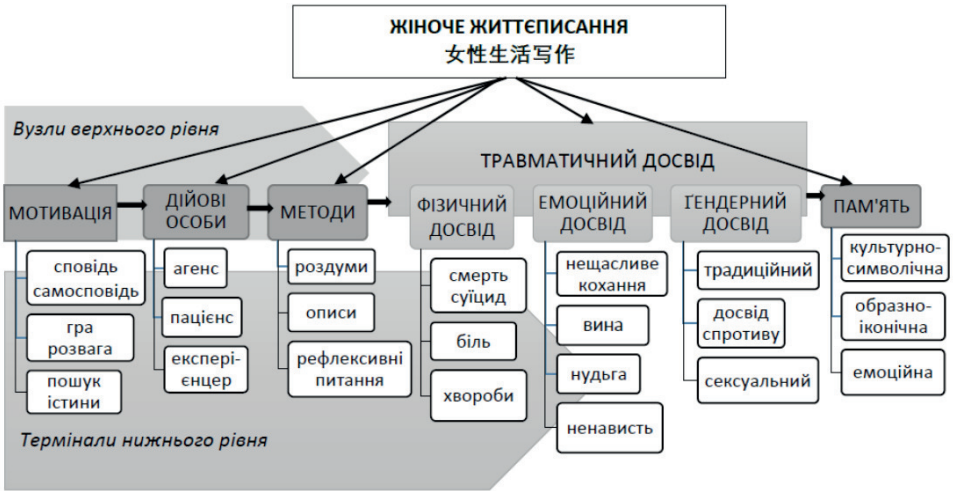

Рис. 1. *Фрейм-сценарій ЖІНОЧЕ ЖИТТЄПИСАННЯ*

Звуження жіночого досвіду до травматичного пов'язане з авторським відбором матеріалу для щоденника. Так, Лу Їнь зізнається:

> *«Мене відверто захоплює страждання!... Щойно в мене з'являється натхнення писати, як душу поволі оплутує морок і занурює в глибини печалі…»* (庐隐, 1985: 192, 603).

Проф. Лю Сицянь влучно назвав світ прози Лу Їнь *журливою «Країною Жінок»*, відзначивши, що скорбота є особливим станом душі письменниці, котрий вона відтворює як психологічний феномен, наділений естетичною красою і моральними цінностями (刘, 2007: 48, 50). Подібні тенденції притаманні й наративним стратегіям Дін Лін.

Запропонована нами фреймово-сценарна модель вербалізації жіночого травматичного досвіду конкретизується в результаті наповнення інформацією терміналів нижнього рівня, співвіднесених із пропозиційними ситуаціями ЩН аналізованих текстів.

Сцена ПНС МОТИВАЦІЯ (тобто мотиви, що спонукають героїнь писати чи оприлюднювати щоденник) об'єктивізується трьома терміналами – *(1) сповідь, (2) гра, розвага, (3) пошук істини.*

Термінал 1. *Сповідь.* У художньому тексті сповідь є насамперед

> *«сповіддю для себе, заради себе, актом, в якому зцілюється душа»* (Дзик, 2009: 237).

Героїні/нараторки жіночих щоденників займаються саморефлексією: зневірившись у можливості знайти розуміння і підтримку у своєму оточенні, вони можуть довірити складну боротьбу власних почуттів лише щоденнику. Так, героїня Дін Лін зізнається:

> *«Живучи у світі, Софія* (про себе у 3-й особі!) *потребує розуміння; вона жадає, аби люди палко й відверто проникли в її душу, і від того постійно занурена у зневіру й відчай. Хто може знати, скільки сліз вона пролила? Тому щоденник не варто вважати нотатками життя Софії, варто бачити в ньому кожну її сльозу. В душі Софія відчуває, що саме так вірніше…»* (丁玲, 2002: 305).

(Тут і далі переклад наш – Н.І., А.А.).

Термінал 2. *Гра, розвага*. Авторки часом вдаються до наративної гри, поєднуючи контрастні стратегії письма. Героїня «Щоденника самогубці»Іса, виношуючи план суїциду, береться вести щоденник задля розваги (вдаючи гру зі смертю):

> *«Я маю писати щоденник. Чимало я можу сказати лише собі, аби розважитись. Позаяк, писатиму допоки не настане день смерті. Чи ж не краще розповідати собі щось божевільне й кумедне, аніж лежачи у ліжку міркувати про божевільні й сміхотворні справи? Можливо…»* (丁玲, 2017).

Термінал 3. *Пошук істини.* Інколи авторки вербалізують мотиви оприлюднення щоденника, вводячи додаткового наратора, таким чином ніби відтворюючи об'єктивний погляд. Так, Лу Їнь вдається до наративного обрамлення – в короткій передмові й післямові до тексту щоденника вона говорить від імені подруги головної героїні Ліши, котра хоче з'ясувати істинну причину її смерті:

> *«Смерть Ліши, за свідченням лікарів, спричинена вадами серця. Однак я вірю, що Ліши померла саме від душевної недуги, а не від хвороби тіла, про що свідчить залишений нею щоденник. Тому зараз я маю оприлюднити його!»* (庐隐, 2000: 58).

Сцена ПНС ДІЙОВІ ОСОБИ представлена трьома терміналами, пропозиції яких відповідають семантичним ролям учасників наративних ситуацій (Dirven & Verspoor, 2004: 77–86), а саме: *(1) агенс, (2) пацієнс, (3) експерієнцер.*

Термінал 1. *Агенс*. Нараторки/героїні зрідка виступають у ролі суб'єкта, котрий породжує контрольовану дію. Так, героїня «Щоденника закоханої» Мейцзюань зізнається:

> *«Аркуш за аркушем я розірвала цілий стос паперу, але так і не змогла написати листа. Напевно, я не маю творчих здібностей, тому й не можу висловити свої душевні переживання»* (庐隐, 2000a: 284).

Часом фізична дія агенса метафоризується:

> *«... як і раніше, я [Мейцзюань] нічого не боюсь – розсуваю межі конфуціанського виховання й моралі, розбиваю людські упередження, аби беззастережно поринути в кохання...»* (庐隐, 2000a: 300).

Термінал 2. *Пацієнс*. Часто героїні виступають у ролі пасивних учасниць наративної ситуації. Це засвідчує, зокрема, використання пасивних конструкцій із вживанням відповідних маркерів 被, 让, 给 тощо. Героїня «Щоденника Софії»говорить:

> *«Мені здається, ніби щось інше керує мною... це вино могло сьогодні ввечері вбити мене...»; «...всі критикують мене, ніхто не знає про мої переживання і страждання, заподіяні людьми»* (丁玲, 2002: 293).

Героїні Лу Їнь часто відчувають себе жертвами суспільних упереджень або дії вищих сил. Так, подруга Ліши Юаньцін звертається до неї:

> *«Ліши! Ліши! Люди справді невблаганні та егоїстичні! Наше слабке, вразливе життя суцільно керується ними, і ними ж плюндрується!...»* (庐隐, 2000: 66). *«Господь немилосердний – коли я терпіла пекельні муки, він все одно не пощадив мене...»* (庐隐, 2000: 69).

Термінал 3. *Експерієнцер.* У жіночих щоденниках найчастіше реалізується наративна ситуація, суб'єкт якої виступає «реєстраційним центром»відчуттів, емоцій, мисленнєвих процесів і бажань (Dirven & Verspoor, 2004: 82). Це зазвичай виражається дієсловами 想 «думати; хотіти, бажати», 想象 «уявляти», 觉得 «відчувати, вважати», 感到 «відчувати, зазнавати»тощо. Наприклад, Софія відверто пише:

> *«Коли затихнуть усі голоси, я знову відчуватиму моторошність глибокої тиші, особливо нестерпної у цих чотирьох побілених стінах»; «...інколи, споглядаючи білу хмарину, принесену вітром, я можу відчути пливкий, ледь збагненний смуток...»* (丁玲, 2002: 284).

Ліши також не приховує своїх емоцій:

> *«... сьогодні я нарешті відчула, що у світі постійної людської колотнечі є місце так званого «заспокоєння»»* (庐隐, 2000: 61). *«Сьогодні Юаньцін вже не прийде, тому гнітюча туга опанувала мною. Дійшовши до місця, де ми займалися англійською, я відчула, що тривога лише зросла»* (庐隐, 2000: 65).

Сцена ПНС МЕТОДИ виражена трьома терміналами: *(1) роздуми, (2) описи, (3) рефлексивні питання*. Авторки майже не вдаються до логоцентричних методів організації текстового матеріалу, натомість активно користуються експресивним інструментарієм саморефлексії.

Термінал 1. *Роздуми*. Героїня «Щоденника Софії» часто поринає у спонтанні роздуми про власні вчинки та душевні переживання:

> *«Я зовсім збожеволіла, постійно думаю про те, яким має бути мій наступний крок. Я справді втратила глузд!...». «Вейді пішов, і я поволі стала міркувати про власні душевні сподівання, детально пригадуючи відносини, сповнені ніжності, шляхетності, щирості й пристрасті»* (丁玲, 2002: 290, 296).

Інколи роздуми трансформуються у раптові прозріння:

> *«В моєму мозку раптом спалахнула дивна думка. Я вирішила провчити цього студента. Світ не такий простий, як йому здається!»* (丁玲, 2002: 301).

Термінал 2. *Описи*. Героїні/нараторки часто вдаються до детальних описів власних внутрішніх станів. Тут найбільше проявляються ознаки жіночого «афективного письма», в якому активно використовуються художні засоби (епітети, гіперболи, метафори, уособлення), що увиразнюють прояви неконтрольованих емоцій. Героїня «Щоденника закоханої» Мейцзюань пише:

> *«Так, я пишаюся собою! В обіймах Чжунцяня я відчуваю, як квітне моя душа, очі починають бачити найгармонійніші кольори*

> *світу, а вуха – чути найпотаємніші мелодії. Весь світ цієї миті змінює фарби на теплі й сяючі, ніби духи весни злітаються до людей»* (庐隐, 2000a: 289).

Трапляються також емоційні портрети та пейзажі. Мейцзюань, зокрема, так змальовує зовнішність партійця Веньтяня, котрий проводить з нею «виховні» бесіди:

> *«... у світлі місяця його суворе обличчя здавалося ще більш загрозливим... Холодним розсудливим поглядом з відтінком жорстокості він безвідривно дивився на мене, а в його інтонації звучали похмурі, гнітючі ноти»* (庐隐, 2000a: 295).

Термінал 3. *Рефлексивні питання*. Перебуваючи в стані бентеги й розгубленості, нараторки ставлять перед собою численні питання, більшість з яких – риторичні. У тексті «Щоденника Софії» виявлено 126 питань, зокрема, такі:

> *«Невже в Пекіні немає жодної людини, яка б поплакала зі мною? Все, я повинна залишити цей бездушний Пекін. Хіба я маю шкодувати за цим ліжком, засмальцьованим письмовим столом, стільцем на трьох ніжках?... Не треба згадувати! Не треба! Хіба є, що згадувати? Якщо б Софія не так беззастережно віддалася почуттям, чи задовольнило б її це вдаване співчуття?... Що ж може задовольнити мене?...»* (丁玲, 2002: 304).

Тематичний субфрейм ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД містить три сцени ПНС – ФІЗИЧНИЙ ДОСВІД, ЕМОЦІЙНИЙ ДОСВІД, ҐЕНДЕРНИЙ ДОСВІД. Варто наголосити певну умовність таких позначень, оскільки будь-який досвід, набутий жінкою, можна трактувати як ґендерний. Втім, ми виносимо цей досвід в окрему сцену, аби підкреслити те нове, що визначало ґендерну ідентичність освічених шляхетних китаянок в соціально-історичних обставинах 20–30-х років минулого століття.

Сцена ПНС ФІЗИЧНИЙ ДОСВІД представлена у щоденниках трьома основними терміналами: *(1) смерть, суїцид, (2) біль, (3) хвороба.*

Термінал 1. *Смерть, суїцид*. Ці два аспекти травматичного досвіду присутні в усіх аналізованих щоденниках. Відчуваючи природний страх перед неминучим або добровільним уходом з життя, героїні, однак, не драматизують смерть. Часто вони говорять про неї спокійно й розсудливо, сприймаючи закінчення життя як

позбавлення від турбот і страждань (тут, до слова, простежуються буддійські мотиви). Героїня «Щоденника самогубці» Іса пише:

> *«Я вирішила – одного дня я маю померти. Смерть… смерть для мене – звичайна справа, я абсолютно впевнена, що нікого в світі цим не здивуєш. Невже я не достатньо прожила? До того ж ані трохи не зазнала радощів, зовсім не зазнала. Моя смерть – це всього лиш мій спочинок, я більше не хочу перейматися справами цього світу, втім не маю на нього жодних нарікань»* (丁玲, 2017).

Часом нараторки естетизують момент прощання з життям. Найяскравіше цю оповідну стратегію ілюструє Лу Їнь у щоденниково-епістолярному творі «Її страждання», де тяжкохвора героїня вербалізує передчуття власної смерті через вишукану розгорнуту метафору:

> *«Цієї миті крізь шибку пролилося холодне місячне світло, поверхня озера під вікном засяяла сріблом. Я раптом зрозуміла, що на дні озера для мене підготовлене ліжко з червоних коралів! На ньому прозора слюдяна подушка і ковдра зі смарагдового моху!.. Я маю повертатися…»* (庐隐, 2000b: 56).

Термінал 2. *Біль*. У щоденникових записах героїні прямо або метафорично описують різні прояви фізичного болю як відлуння своїх психічних станів. Наприклад, Софія:

> *«Побачивши посмішку, він узяв мою руку і міцно стиснув – так міцно, аж до болю… Цей біль… я ніколи не відчувала нічого приємнішого…». «Цієї ночі я просто збожеволіла!... Мені здавалося, що зграя щурів гризе моє серце, або що в ньому розпалили вогнище…»* (丁玲, 2002: 304, 305).

Іса:

> *«Нестерпно болить голова, я волію, щоб цей біль добив мене…»* (丁玲, 2017).

Ліши:

> *«Я чекала… серце щеміло від хвилювання, а очі боліли від напруги…»* (庐隐, 2000: 65).

Термінал 3. *Хвороба*. Душевні муки героїнь жіночих щоденників часто обтяжуються хворобами – серцевими недугами

або туберкульозом. За спостереженням С. Зонтаґ, у світовій літературі XIX ст. туберкульоз часто метафоризується як хвороба витончених, шляхетних жінок, що «освітлює і одухотворяє» їхнє життя, а також надає смислу й естетичної привабливості їхній смерті (Зонтаґ, 2012: 14–19). Подібні наративні стратегії використовують і китайські письменниці-діаристки. Героїня Дін Лін Софія страждає на сухоти:

> *«Ці дві ночі кашель мені не давав заснути. А ліки… відверто кажучи, я не вірю в них. Хіба мають ліки хоча б якийсь зв'язок із хворобою?... Всевишній вимагає від людей терпіння і змушує їх страждати перед смертю, аби вони боялися наблизитись до неї...»* (丁玲, 2002: 288).

Подруга Ліши Веньвей (героїня Лу Їн) так пише про свою хворобу:

> *«Вже три роки мене мучить кривава блювота – хвороба то посилюється, то відступає, однак я не боюся смерті – із нею все скінчиться»* (庐隐, 2000: 65).

Сцена ПНС ЕМОЦІЙНИЙ ДОСВІД охоплює чотири термінали з різним кількісним наповненням: *(1) нещасливе кохання, (2) вина, (3) нудьга, (4) ненависть.*

Термінал 1. *Нещасливе кохання*. Мотиви нерозділеного або забороненого кохання є наскрізними в усіх аналізованих щоденниках. Авторки наративізують жіночий емоційний досвід закоханості як психологічну травму, викликану внутрішнім конфліктом, що не має розв'язання. Софія жаліє й ненавидить закоханого в неї нікчему Вейді, і водночас страшиться свого нестримного потягу до легковажного красунчика Лін Цзіши; зраджена коханим Іса переживає душевну кризу і занурюється в роздуми про самогубство; Ліша страждає від лесбійської одержимості своєю подругою Юаньцін і згасає від усвідомлення неможливості здійснення таких стосунків; Мейцзюань до нестями закохана в одруженого чоловіка і потерпає від суспільного осуду і моральних настанов. Несамовиті почуття героїнь часто межують із божевіллям і вербалізуються через відповідні метафори, наприклад, Софія:

> *«Якими б негідними не були його думки, він викликав у мені божевільну пристрасть, це безсумнівно! Чому ж я не зізнаюсь в коханні до нього?»* (丁玲, 2002: 303).

Мейцзюань:

> *«...Всевишній знає, що в світі людей є лише один скарб – несамовите до сказу кохання. Якщо я позбавлюсь його, то втрачу все, інакше кажучи – життя втратить сенс»* (卢隐, 2000a: 288).

Термінал 2. *Вина*. Займаючись саморефлексією, героїні часом переживають відчуття власної провини, наприклад, Софія стосовно Вейді:

> *«Я відчуваю невимовну вину щодо цього щирого і чесного чоловіка, і це стає нестерпним»* (丁玲, 2002: 298).

Іса переймається всеохопною виною:

> *«Не знаю чому, але я постійно відчуваю провину перед усіма людьми і не тямлю, як краще маю вчинити»* (丁玲, 2017).

Термінал 3. *Нудьга*. Гнітючий душевний стан, викликаний відсутністю інтересу до навколишнього світу, визначає емоційну тональність усіх аналізованих щоденників і стосується різних сторін життя героїнь. Софія тяжко переживає самотність:

> *«Знову вечеряла на самоті – тоскно!... Невдовзі я знову почала сумувати і дібрала низку слів, аби змалювати нудьгу й безпорадність мого життя в пансіонаті у західному районі міста»* (丁玲, 2002: 287).

Іса зневірилась у собі і в світі:

> *«Мені ніяково від того, що я не підхожу для життя у спільноті, де чимало щасливих людей. Таке життя надто прісне для мене»* (丁玲, 2017).

Ліши нудьгує в стінах університету:

> *«Викладачі у масках доброчинності виспівують і витанцьовують, ніби лицедії, а ми, як ті дурні, дивимось і слухаємо – неймовірна нудота!»* (卢隐, 2000: 58).

Термінал 4. *Ненависть*. Усвідомивши разюче неспівпадіння реального «Я» та ідеального «Я», героїні щоденників схильні зневажати себе чи ненавидіти світ, котрий унеможливлює досягнення ідеалу. Зокрема, в цьому зізнається Софія:

> *«Він [Лін Цзіши] змусив мене божеволіти від кохання, тому коли він мене цілував, я вже знала це відчуття і ненавиділа себе!...*

> *Загалом, я сама зганьбилась, заклятий ворог кожної людини – це вона сама!»* (丁玲, 2002: 306).

Ліши натомість обурюється несправедливістю світового порядку:

> *«Я приймаю все суще, але ненавиджу те, як Бог створив людей! Чому до всіх різне ставлення, чому всі люди поділені на якихось чоловіків і жінок? Врешті я не можу збагнути, допоки цей світ зазнаватиме безладу?»* (庐隐, 2000: 69).

Сцена ПНС ҐЕНДЕРНИЙ ДОСВІД активізується трьома терміналами: *(1) традиційний досвід, (2) досвід спротиву, (3) сексуальний досвід*.

Термінал 1. *Традиційний досвід*. У період послаблення мізогінії в китайському суспільстві після руху «4 травня» 1919 року в колективній свідомості китайців, однак, майже незмінними залишаються традиційні уявлення про чесноти шляхетної жінки. Аналізовані щоденники засвідчують, що образ покірної, смиренної, залежної жінки ще тяжіє над героїнями, яким не завжди вдається його подолати. Найбільше це стосується Софії, котра почасти у своїх діях взорує на традиційний образ «справжньої жінки»:

> *«Я знаю, що в цьому суспільстві не можна дозволити собі задовольнити свої потреби і бажання, навіть якщо це нікому не зашкодить. Мені нічого не лишається, як смиренно опустити голову і мовчки пробігти очима напис на візитній картці: «Лін Цзіши, Сингапур»...»* (丁玲, 2002: 287). *«Я визначилась – я караюсь і шкодую про ту помилку, якої припустилася вдень, справжня жінка так би не вчинила!»* (丁玲, 2002: 289).

Втім Софія, як і героїні інших щоденників, здебільшого протиставляє традиційні сценарії поведінки своїм власним:

> *«Талановиті жінки, переживаючи найменші негаразди, ладні написати низку віршів у старому й новому стилі на кшталт «Моя тонка душа в журбі»чи «Смуток у моєму серці...». Я не здатна на це, тому й марную поетичні обставини страждання. Я не можу й думати про те, щоб, замінивши сльози віршами, виразити боротьбу моїх почуттів»* (丁玲, 2002: 301).

Термінал 2. *Досвід спротиву*. В щоденниках часто виражається досить рішучий жіночий спротив тим ґендерним ролям, які нав'язує їм традиційна (конфуціанська) мораль. Нова жіноча ідентичність

ґрунтується на відчутті самоповаги, гідності та свободи у виборі власного життєвого сценарію. Так, Софія гнівно відповідає на освічення Лін Цзіши:

> *«Ти гадаєш, все, про що я мрію, – це «сім'я»? Все, чим я тішуся, – це «гроші»? Все, чим пишаюсь, – «положення в суспільстві»?... Зараз переді мною ти виглядаєш просто жалюгідним!...»* (丁玲, 2002: 306).

Не менш рішучим є звернення Мейцзюань:

> *«Всевишній! Дай мені сміливості, аби у світі людей (недосконалому світі пересічних людей) знайти осяйний дивовижний шлях. Всі звикли до життя за традиційними правилами, а я поважаю найперше Себе і прагну здійснити Свій ідеал величного кохання»* (庐隐, 2000a: 295).

Втім подекуди героїням бракує впевненості у можливість набуття намріяної нової ідентичності, тому бунтівні висловлювання межують із сумнівами і ваганнями. Наприклад, Іса говорить:

> *«...Я не якась там хвойда і не маю потреби приваблювати чим більше людей. Я повинна мати власну волю і життєву позицію. І я, напевно, здатна випровадити тих, хто мені не до вподоби... Але я не можу, я завжди відчуваю себе нездарою...»* (丁玲, 2017).

Термінал 3. *Сексуальний досвід*. Аналізовані щоденники важко назвати «лабораторією жіночої сексуальності», однак в них почасти простежується реабілітація жіночої тілесності та природних потягів. Зокрема, Дін Лін відверто змальовує муки фізичної жаги Софії до Лін Цзіши:

> *«Я не здатна приборкати пориви цих божевільних почуттів, що не дають мені спокою. Я лежу, мов на голках, які впиваються у тіло при кожному русі. Інколи мені здається, що я занурена в казан із кип'ячою олією, чую, як вона клекоче, і відчуваю біль опіків...»* (丁玲, 2002: 305).

Важливо зазначити, що відтворення неконтрольованих почуттів у щоденниках завжди подається як досвід випробування жіночої особистості. Китайський психоаналітик Чжан Хао вбачає в цьому внутрішній конфлікт особистісного «Я» і підсвідомих інстинктів героїні (张, 2006: 58).

Новаторством у відтворенні жіночого сексуального досвіду є увага письменниць до замовчуваних раніше лесбійських стосунків. Ця тема – наскрізна в «Щоденнику Ліши», де авторка максимально розгортає її у духовно-психологічній площині, уникаючи відвертих тілесних описів. Так, героїня зізнається:

> *«...Я ніколи не сподівалась на втіху у стосунках із представниками протилежної статі, завжди відчуваючи несвободу таких стосунків. Щодо Юаньцін – вона повністю згодна зі мною, адже наша давня дружба вже переросла в одностатеве кохання... Юаньцін втішає і надихає мене, я живу не задля себе – моє життя належить їй!»* (庐隐, 2000: 64–65).

Сцена ПНС ПАМ'ЯТЬ заповнюється трьома терміналами: *(1) культурно-символічна, (2) образно-іконічна, (3) емоційна*.

Термінал 1. *Культурно-символічна пам'ять*. Цей вид пам'яті активізується в щоденниковому наративі як цитування текстів класичної літератури задля увиразнення роздумів та переживань героїнь. Авторки в такий спосіб продовжують китайську художню традицію, згідно з якою вагомість і глибина письменницьких думок передбачає пряме чи асоціативне посилання на авторитетні джерела. Найчастіше культурно-символічна пам'ять експлікується у щоденниках Лу Їн. Наприклад, глибока туга її героїні Ліши за родиною на свято поминання предків посилюється рядками згаданої нею тематичної поезії Ван Вея (бл. 699–761):

> *«Самотньо живу на чужині безрідній – непроханий гість. / На свято щоразу за рідними туга вгортає...»* (поетичний переклад Я. Шекери).

Далі роздуми Ліши про причини її самотності й душевної порожнечі трансформуються у руслі буддійського віровчення через спогади героїні:

> *«...подумавши про порожнечу, я згадала одну з буддійських істин: «Бодгісаттви бояться причин, живі істоти бояться наслідків». Я не створювала причин зла, чому ж маю такі жахливі наслідки?»* (庐隐, 2000: 60).

Термінал 2. *Образно-іконічна пам'ять*. Спогади героїнь/нараторок часто постають як зорові образи, доповнені слуховими деталями. Лу Їн, зокрема, наративізує такий вид пам'яті,

трансформуючи образи живої й неживої природи в руслі казкової персоніфікації. В такий спосіб відбувається ідеалізація минулого в індивідуальному сприйнятті героїні до отримання нею травматичного досвіду. Так Ліши згадує відпочинок з подругою:

> *«Сидячи на самоті під виноградною лозою, я згадувала наші з Юаньцін прогулянки: усміхнені троянди слухали наші милі розмови, іволги, сховавшись у листі чайного дерева, підглядали наші веселі пустощі...»* (庐隐, 2000: 60).

Далі спогади героїні конструюють подвійну реальність, синтезуючи культуно-символічну й образну пам'ять. Ліши згадує свій сон-мрію про щасливе життя з Юаньцін, що розгортається у детальну картину подорожі у човні серед величної природи. Зорові образи цієї картини – ріка, човен, верби, гори, хмари, місяць – асоціативно пов'язані з даоською пейзажною лірикою у стилі «гори-води» (山水诗), що навіює відчуття спокою і гармонії.

Термінал 3. *Емоційна пам'ять*. В аналізованих щоденниках відтворюються почуттєві стани героїнь з елементами ситуацій, що їх породили в минулому. Найчастіше це пов'язано зі спогадами дитинства. Наприклад, Софії стає моторошно, коли заходить розмова про чаклунство або нечисть. Це має зв'язок з її дитячими страхами, навіюваними фантастичними оповідками Пу Сунліна (1630–1715), котрі дядько часто читав їй. У дорослому віці Софія вже не вірила у чаклунство і не боялась нечистої сили, однак щоразу, коли починали розповідати містичні історії, вона все одно відчувала як *«по шкірі біжать мурашки, а волосся стає дибки»* (丁玲, 2002: 290). Ліши, натомість, порівнює позитивні емоції, відчуті в дитинстві, із переживаннями в дорослому віці:

> *«По обіді прийшла Веньвей, ...згадуючи дитячі розваги, ми розуміли, що тоді відчуття радості було куди сильніше, ніж зараз, втім невдовзі наші думки змінились...»* (庐隐, 2000: 61).

Висновки

Метод фреймово-сценарного моделювання виявився продуктивним у комплексному дослідженні особливостей наративізації суб'єктивного досвіду. З'ясовано, що універсальною

структурою категоризації жіночого травматичного досвіду в китайськомовному щоденниковому наративі є фрейм-сценарій ЖІНОЧЕ ЖИТТЄПИСАННЯ, який охоплює 7 вузлів верхнього рівня (включаючи субфрейм ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД), конкретизованих у 22 терміналах нижнього рівня. Запропонована схема уможливлює не лише ідентифікацію значущих життєвих подій (об'єктивних дій і внутрішніх станів) нараторок/героїнь, але й визначення мотивації, принципів й засобів їхньої вербалізації. Заповнення термінальних пропозицій текстовим матеріалом унаочнило емоційно-рефлексивну природу усвідомлення авторками власного досвіду як травматичного, що підтверджується семантичними ролями нараторок (найчастіше – пацієнс та експерієнцер), розповідним інструментарієм (роздуми, описи, рефлексивні питання) та актуалізованими видами пам'яті (культурно-символічна, образно-іконічна, емоційна).

Перспективу подальших наукових досліджень вбачаємо в розгортанні значущих тематичних фреймів жіночого щоденникового наративу (КОХАННЯ, СМЕРТЬ, БОЖЕВІЛЛЯ, ТІЛЕСНІСТЬ, СЕКСУАЛЬНІСТЬ тощо) і створення фреймової мережі.

Література

Бальбуров, Э. (2002). Фабула, сюжет, нарратив как художественная рефлексия событий. *Критика и семиотика, 5,* 71–78.

Бистров, Я.В. (2014). Фреймова концептуалізація життєвого досвіду суб'єкта в англомовному біографічному наративі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 48,* 33–36.

Брокмейер, Й., & Харре, Р. (2000). Нарратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы. *Вопросы философии, 3,* 29–42.

Гундорова, Т.І. (2002). *Femina melancholica. Стать і культура в ґендерній утопії Ольги Кобилянської.* Київ: Критика.

Гуцол, С.Ю. (2007). Психолінгвістичні особливості автонаративу як форми закарбування особистісного міфу. *Наративні психотехнології* (с. 38–87). Київ: Главник.

Дейк, Т.А., & Кинч, В. (1988). Стратегии понимания связного текста. *Новое в зарубежной лингвистике. Когнитивные аспекты языка, XXIII,* 153–211.

Дзик, Р. (2009). Феномен сповіді в літературних жанрових інтерпретаціях. *Питання літературознавства, 77,* 231–239.

Жаботинская, С.А. (2008). Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход. *Когнитивные исследования языка. Типы знаний и проблемы их классификации, III*, 61–74.

Жеребкина, И.А. (2000). *«Прочти мое желание…». Постмодернизм. Психоанализ. Феминизм.* Москва: Идея-Пресс.

Засєкіна, Л.В., & Засєкін, С.В. (2002). *Вступ до психолінгвістики*. Острог: Вид-во НУ «Острозька Академія».
Зонтаг, С. (2012). *Хвороба як метафора. СНІД та його метафори* (Пер. з англ. Т. Бойко). Київ: Видавництво Жупанського.
Минский, М. (1979). *Фреймы для представления знаний* (Пер. с англ. О.Н. Гринбаума). Москва: Энергия.
Сапогова, Е.Е. (2004). Поэтика автобиографии: к анализу мотивов субъективных нарративов в психологическом консультировании. *Тезисы Всероссийской научно-практической конференции: «Развивающийся человек в пространстве культуры. Психология гуманитарного знания» (г. Тула, 26–27 октября 2004 г.)* (с. 227–233). Тула: ТулГУ.
Селіванова, О.О. (2006). *Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К.
Сирко, І. (2015). Актуальні парадигми сучасного щоденникознавства. *Рідне слово в етнокультурному вимірі* (с. 419–426). Дрогобич: Посвіт.
Танчин, К.Я. (2005). Щоденник як форма самовираження письменника. *Автореф. дис. канд. філол. наук.* Тернопіль.
Титаренко, М.Т. (2011). Автонаратив як особистісний спосіб життєконструювання. *Наукові студії із соціальної та політичної психології, 26,* 260–268.
Филлмор, Ч. (1988). Фреймы и семантика понимания. *Новое в зарубежной лингвистике. Когнитивные аспекты языка, XXIII,* 52–92.
Carter, K. (2020). Feminist Interpretations of the Diary. In B. Ben-Amos & D. Ben-Amos (Eds.), *The Diary: The Epic of Everyday Life* (pp. 39–57). Bloomington: Indiana University Press. https://doi.org/10.2307/j.ctvxcrxgp.6
Dirven, R., & Verspoor, M. (2004). *Cognitive Exploration of Language and Linguistics* (2nd rev. ed.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. https://doi.org/10.1075/clip.1
Jameson, F. (1981). *The political unconscious: Narrative as a socially symbolic act.* Ithaca, New York: Cornell University Press.
Lejeune, Ph., & Bogaert, C. (2020). The Practice of Writing a Diary. In B. Ben-Amos & D. Ben-Amos (Ed.), *The Diary: The Epic of Everyday Life* (pp. 25–38). Bloomington: Indiana University Press. https://doi.org/10.2307/j.ctvxcrxgp.5
Moffat, M.J. (1975). Foreword. In M.J. Moffat & Ch. Painter (Eds.), *Revelations: Diaries of Women* (pp. 1–14). New York: Vintage Books.
Schank, R.C., & Abelson, R. (1975). Scripts, plans, and knowledge. *Proceedings of the Fourth International Joint Conference on Artificial Intelligence* (Tbilisi, September, 8–13) (pp. 151–157). Retrieved from https://www.ijcai.org/Proceedings/75/Papers/021.pdf
金, 文野 (2011). 中国现当代女性主义文学论纲. 北京：中国社会科学出版社.
刘, 思谦 (2007).«娜拉»言说—中国现代女作家心路纪程. 开封：河南大学出版社.
庐隐 (1985). 自传. 庐隐选集, 上册(第591－608页). 福建人民出版社.
张, 浩 (2006). 书写重塑—20世纪女性文学的精神分析阐释. 北京：北京语言大学出版社.

Джерела ілюстративного матеріалу

庐隐 (2000). 丽石的日记. 庐隐文集. 第一卷 (第58–69页). 北京：时代文艺出版社.

庐隐 (2000a). 一 个情妇的日记. 庐隐文集. 第一卷(第282–301页). 北京：时代文艺出版社.
庐隐 (2000b). 或人的悲哀. 庐隐文集. 第一卷(第41–57页). 北京：时代文艺出版社.
丁零 (2002). 莎菲女士的日记. 中国现代文学作品精选 (第283−307页). − 2版. − 北京：北京大学出版社.
丁玲 (2017). 自杀日记 丁玲中短篇作品. 第5部分. 网址：https://www.shutxt.com/xiandai/23233/1334069.html

References

Bahan, Kh.V. (2015). Avtobiohrafiya, memuary, shchodennyk: typolohichni vidminnosti [Autobiography, memoirs, diary: typological differences]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiya» Seriya: Filolohichna – Scientific Proceedings of the National University of «Ostroh Academy». Series: Philology,* 52, 33–35 [in Ukrainian].

Balburov, E. (2002). Fabula, syuzhet, narrativ kak khudozhestvennaya refleksiya sobytiy [The plot, story, narrative as an artistic reflection of events]. *Kritika i semiotika – Criticism and semiotics, 5,* 71–78 [in Russian].

Bystrov, Ya.V. (2014). Freymova kontseptualizatsiya zhyttyevoho dosvidu subyekta v anhlomovnomu biohrafichnomu naratyvi [Life experience of a persone the self in terms of frame conceptualization in English biographical narrative]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiya» Seriya: Filolohichna – Scientific Proceedings of the National University of «Ostroh Academy». Series: Philology, 48,* 33–36 [in Ukrainian].

Brockmeier, J., & Harre, R. (2001). Narrativ: problemy i obeshchaniya odnoy alternativnoy paradigmy [Narrative: Problems and promises of an alternative paradigm]. *Voprosy filosofii – Problems of Philosophy, 3,* 29–42 [in Russian].

Hundorova, T.I. (2002). *Femina melancholica. Stat i kultura v genderniy utopiyi Olhy Kobylyanskoyi [Femina melancholica. Gender and culture in Olga Kobylyanska's gender utopia]*. Kyiv: Krytyka [in Ukrainian].

Hutsol, S.Yu. (2007). Psykholinhvistychni osoblyvosti avtonaratyvu yak formy zakarbuvannya osobystisnoho mifu [Psycholinguistic peculiarities of self-narrative as a form of recording personal myth]. *Naratyvni psykhotekhnolohiyi – Narrative psychotechnologies* (pp. 38–87). Kyiv: Hlavnyk [in Ukrainian].

Dijk, T.A. van, & Kintsch, W. (1988). Strategii ponimaniya svyaznogo teksta [Strategies of Discourse Comprehension]. *Novoye v zarubezhnoy lingvistike. Kognitivnyye aspekty yazyka – New research in foreign linguistics. Cognitive aspects of language, XXIII,* 153–211 [in Russian].

Dzyk, R. (2009). Fenomen spovidi v literaturnyh zhanrovyh interpretatsiyah [The phenomenon of confession in literary genre interpretations]. *Pytannia literaturoznavstva – Problems of Literary Criticism, 77,* 231–239 [in Ukrainian].

Zhabotinskaya, S.A. (2008). Modeli reprezentatsii znaniy v kontekste razlichnykh shkol kognitivnoy lingvistiki: integrativnyy podkhod [Models of knowledge representation in the context of different schools of cognitive linguistics: an integrative approach]. *Kognitivnyye issledovaniya yazyka. Tipy znaniy i problemy ih klassifikatsii – Cognitive Linguistic Studies. Types of knowledge and problems of their classification, III,* 61–74 [in Russian].

Zherebkina, I.A. (2000). *«Prochti moye zhelaniie…». Postmodernizm. Psikhoanaliz. Feminizm [«Read my wish…». Postmodernism. Psychoanalyses. Feminism]*. Moscow: Idea-Press [in Russian].

Zasekina, L.V., & Zasekin, S.V. (2002). *Vstup do psykholinhvistyky [Introduction to Psycholinguistics]*. Ostroh: Vydavnytstvo NU «Ostrozka Akademiya» [in Ukrainian].

Sontag, S. (2012). *Khvoroba yak metafora. SNID ta yoho metafory [Illness as Metaphor and AIDS and Its Metaphors]*. Kyiv: Vydavntstvo Zhupanskogo [in Ukrainian].

Minsky, M. (1979). *Freymy dlya predstavleniya znaniy [A framework for representing knowledge]*. Moscow: Energiya [in Russian].

Sapogova, E.E. (2004). Poetika avtobiografii: k analizu motivov subyektivnykh narrativov v psikhologicheskom konsultirovanii [The poetics of autobiography: towards the analysis of the motives of subjective narratives in psychological counseling]. Proceedings from ISPCPMW '15: *Vserossiyskoy nauchno-prakticheskoy konferentsii «Razvivayushchiysya chelovek v prostranstve kultury. Psikhologiya gumanitarnogo znaniya» – The All-Russian Scientific and Practical Conference «A developing personality in a cultural space. Psychology of humanitarian knowledge» (Tula, October 26nd–27rd, 2004)* (pp. 227–233). Tula: TulGU [in Russian].

Selivanova, O.O. (2006). *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya [Modern linguistics: terminological encyclopedia]*. Poltava: Dovkillia-K [in Ukrainian].

Syrko, I. (2015). Aktualni paradyhmy suchasnoho shchodennykoznavstva [Actual paradigms of modern diary studies]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri – Native word in the ethnocultural dimension* (pp. 419–426). Drohobych: Posvit [in Ukrainian].

Tanchyn, K.Y. (2005). Shchodennyk yak forma samovyrazhennia pysmennyka [Diary as a form of writer's self-expression]. *Extended abstract of Candidate's thesis.* Ternopil [in Ukrainian].

Tytarenko, M.T. (2011). Avtonaratyv yak osobystisnyi sposib zhyttiekonstruyuvannia [Autonarrative as an individual way of life-building]. *Naukovi studiyi iz sotsialnoyi ta politychnoyi psykholohiyi – Scientific studies in social and political psychology, 26,* 260–268 [in Ukrainian].

Fillmore, Ch.J. (1988). Freymy i semantika ponimaniia [Frames and the semantics of understanding]. *Novoye v zarubezhnoy lingvistike. Kognitivnyye aspekty yazyka – New research in foreign linguistics. Cognitive aspects of language, XXIII,* 52–92 [in Russian].

Carter, K. (2020). Feminist Interpretations of the Diary. In B. Ben-Amos & D. Ben-Amos (Eds.), *The Diary: The Epic of Everyday Life* (pp. 39–57). Bloomington: Indiana University Press. https://doi.org/10.2307/j.ctvxcrxgp.6

Dirven, R., & Verspoor, M. (2004). *Cognitive Exploration of Language and Linguistics* (2nd rev. ed.). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. https://doi.org/10.1075/clip.1

Jameson, F. (1981). *The political unconscious: Narrative as a socially symbolic act.* Ithaca, New York: Cornell University Press.

Lejeune, Ph., & Bogaert, C. (2020). The Practice of Writing a Diary. In B. Ben-Amos & D. Ben-Amos (Ed.), *The Diary: The Epic of Everyday Life* (pp. 25–38). Bloomington: Indiana University Press. https://doi.org/10.2307/j.ctvxcrxgp.5

Moffat, M.J. (1975). Foreword. In M.J. Moffat & Ch. Painter (Eds.), *Revelations: Diaries of Women* (pp. 1–14). New York: Vintage Books.

Schank, R.C., & Abelson, R. (1975). Scripts, plans, and knowledge. *Proceedings of the Fourth International Joint Conference on Artificial Intelligence* (Tbilisi, September, 8–13) (pp. 151–157). Retrieved from https://www.ijcai.org/Proceedings/75/Papers/021.pdf

Jin, Wenye. (2011). *Zhongguo xiandangdai nüxingzhuyi wenxue lungang [An outline modern and contemporary Chinese feminist literature]*. Beijing: Zhongguo shehui kexue chubanshe [in Chinese].

Liu, Siqian. (2007). *«Nala» yanshuo – Zhongguo xiandai nü zuojia xinlu jicheng [«Nora» speaking: ways of expression of modern Chinese women writers]*. Kaifeng: Henan daxue chubanshe [in Chinese].

Lu, Yin. (1985). Zizhuan [Autobiography]. *Lu Yin xuanji, shangce – Selected Works of Lu Yin, 1,* 591–608 [in Chinese].

Zhang, Hao. (2006). *Shuxie chongsu – 20 shiji nüxing wenxue de jingshen fenxi chanshi [The reshaping of writing: a psychoanalytic interpretation of women's literature in the 20th Century]*. Beijing: Beijing yuyan daxue chubanshe [in Chinese].

Souses of illustrative material

Lu, Yin. (2000). Lishide riji [Lishi's diary]. *Lu Yin wenji. Di yi juan – Collected Works of Lu Yin, 1,* 58–69 [in Chinese].

Lu, Yin. (2000a). Yige qingfu de riji [The diary of a mistress]. *Lu Yin wenji. Di yi juan – Collected Works of Lu Yin, 1,* 282–301 [in Chinese].

Lu, Yin. (2000b). Huorende beiai [Someone's suffering]. *Lu Yin wenji. Di yi juan – Collected Works of Lu Yin, 1,* 41–57 [in Chinese].

Ding, Ling. (2002). Shafei nüshide riji [Miss Sophie's Diary]. *Zhongguo xiandai wenxue zuopin jing xuan – Selected works of modern Chinese literature* (pp. 283−307). Beiijing: Beijing daxue chubanshe [in Chinese].

Ding, Ling. (2017). *Zisha riji [The diary of a suicider]*. Retrieved from https://www.shutxt.com/xiandai/23233/1334069.html

АНОТАЦІЯ

Мета дослідження. *На основі фреймового аналізу комплексно дослідити особливості категоризації травматичного досвіду жінки у китайськомовному щоденниковому наративі.*

Методи дослідження. *Основним у нашому дослідженні є метод фреймового моделювання, розроблений Я.В. Бистровим; використано також інші лінгвістичні методи (когнітивний і структурно-семантичний аналіз) та загальнонаукові методи (аналіз, синтез, дескрипція та класифікація мовних фактів, структурування текстового матеріалу). Матеріалом дослідження слугують літературні діарії відомих китайських письменниць Дін Лін («Щоденник Софії», «Щоденник самогубці») та Лу Їнь («Щоденник Ліши», «Щоденник закоханої»).*

Результати. *З'ясовано сутнісні характеристики фрейму-сценарію як психокогнітивної структури, що уможливлює виявлення змісту, принципів і засобів вербалізації суб'єктивного досвіду у відповідному наративі. Виявлено, що універсальною структурою категоризації жіночого травматичного досвіду (як психологічного феномену) в китайськомовному щоденниковому наративі є фрейм-сценарій ЖІНОЧЕ ЖИТТЄПИСАННЯ. Він охоплює 7 вузлів верхнього рівня: МОТИВАЦІЯ, ДІЙОВІ ОСОБИ, МЕТОДИ, ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД (ФІЗИЧНИЙ, ЕМОЦІЙНИЙ, ҐЕНДЕРНИЙ) та ПАМ'ЯТЬ, конкретизовані у 22-х терміналах нижнього рівня. Заповнення термінальних пропозицій текстовим матеріалом унаочнило емоційно-рефлексивну природу усвідомлення авторками власного досвіду як травматичного, що підтверджується семантичними ролями нараторок (найчастіше – пацієнс та експерієнцер), наративним методами (роздуми, описи, рефлексивні питання) та актуалізованими видами пам'яті (культурно-символічна, образно-іконічна, емоційна).*

Висновки. *Фреймово-сценарний підхід до вивчення особливостей категоризації суб'єктивного досвіду в жіночому щоденниковому наративі уможливлює: (1) виявлення механізмів усвідомлення авторками власного досвіду, (2) ідентифікацію значущих для письменниць/ нараторок життєвих подій (об'єктивних дій і внутрішніх станів), (3) з'ясування мотивів, принципів і засобів категоризації цих подій.*

Ключові слова: *китайська мова, травматичний досвід, жіночий щоденниковий наратив, фрейм-сценарій, саморефлесія.*

Исаева Наталья, Акимова Алина & Акимова Анастасия. Категоризация травматического опыта личности в китайском женском дневниковом нарративе: фрейм-сценарная модель

АННОТАЦИЯ

Цель исследования. *На основе фреймового анализа комплексно исследовать особенности категоризации травматического опыта женщины в китайском дневниковом нарративе.*

Методы исследования. *Основным в нашем исследовании является метод фреймового моделирования, разработанный Я.В. Быстровым; использованы также другие лингвистических методы (когнитивный и структурно-семантический анализ) и общенаучные методы (анализ, синтез, дескрипция и классификация языковых фактов, структурирование текстового материала). Материалом исследования являются литературные дневники известных китайских писательниц Дин Лин («Дневник Софьи», «Дневник самоубийцы») и Лу Инь («Дневник Лиши», «Дневник влюбленной»).*

Результаты. *Описаны базовые характеристики фрейма-сценария как психокогнитивной структуры, которая выявляет содержание, принципы и средства вербализации субъективного опыта в дневниковом нарративе. Установлено, что универсальной структурой категоризации женского травматического опыта (как особого психологического феномена) в китайском*

 © *Ісаєва Наталя, Акімова Аліна & Акімова Анастасія*

дневниковом нарративе является фрейм-сценарий ЖЕНСКОЕ ЖИЗНЕОПИСАНИЕ. Он включает 7 узлов верхнего уровня: МОТИВАЦИЯ, ДУЙСТВУЮЩИЕ ЛИЦЫ, МЕТОДЫ, ТРАВМАТИЧЕСКИЙ ОПЫТ (ФИЗИЧЕСКИЙ, ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ, ГЕНДЕРНЫЙ) и ПАМЯТЬ, конкретизированные в 22-х терминалах нижнего уровня. Заполнение терминальных предложений текстовым материалом обнаруживает эмоционально-рефлексивную природу осознания авторами своего опыта как травматического, что подтверждается семантическими ролями нарраторов (чаще всего – пациенс и экспериенцер), методами (размышления, описания, рефлексивные вопросы) и актуализированными видами памяти (культурно-символическая, образно-иконическая, эмоциональная).

Выводы. *Фреймово-сценарный подход к изучению особенностей категоризации субъективного опыта в женском дневниковом нарративе способствует: (1) выявлению механизмов осознания авторами своего опыта, (2) идентификации значимых для писательниц / нарраторов жизненных событий (объективных действий и внутренних состояний), (3) выяснению мотивов, принципов и средств категоризации и этих событий.*

Ключевые слова: *китайский язык, травматический опыт, женский дневниковый нарратив, фрейм-сценарий, саморефлесия.*

Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолингвистика: зб. наук. праць. Переяслав: ФОП Домбровська Я.М. 2020. Вип. 28 (2). 224 с.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

PSYCHOLINGUISTICS
ПСИХОЛІНГВІСТИКА
ПСИХОЛИНГВИСТИКА

ВИПУСК 28 (2)

Збірник наукових праць
Виходить двічі на рік
Українською, англійською та іншими мовами

Комп'ютерна верстка і дизайн І.В. Мисан

Автор несе відповідальність за зміст статті.
Редколегія Збірника не завжди поділяє теоретико-методологічні погляди Авторів.

УДК 81'23
П 86

© ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2020

Підписано до друку 26.11.2020 р. Формат 70Х100 1/16.
Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Наклад 300. Зам. № 000 Ум. друк. арк. 12,5.
Виготівник ФОП Домбровська Я.М.,
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців ДК № 6366 від 22.08.2018 р.
08055, Київська обл., Макарівський р-он., с. Вільне, вул. Чапаєва, 16а
e-mail: devis519@ukr.net